

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

Шикер Лариси Василівни

«Психологічні особливості активізації особистісного саморозвитку

вчителів в умовах неформальної освіти»,

представленої на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

Актуальність обраної дисертанткою теми не викликає сумніву, адже в складних сучасних умовах сьогодення особливого значення набуває проблема особистісного саморозвитку всіх верств населення і, особливо, вчителів, покликаних здійснювати підготовку особистості до самовдосконалення, самореалізації та життєдіяльності. Очевидно, що для вчителів розв'язання зазначеної проблеми має особливу вагу в силу їх спрямованості на повноцінний розвиток підростаючого покоління. Одним із основних чинників активізації особистісного саморозвитку вчителів є неформальна освіта, яка сприяє трансформації мислення особистості за допомогою критичної рефлексії, самопізнання як передумов автономії в самокерованому навчанні.

Об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження є чітко сформульовані і дозволили спланувати і здійснити дисертаційне дослідження на належному науковому рівні, забезпечити надійність та достатню вірогідність отриманих результатів. Спираючись на результати вивчення вітчизняного і зарубіжного досвіду, авторка дисертації виокремила основні підходи до дослідження особистісного саморозвитку (психоаналітичний, гуманістичний, біхевіористичний, діяльнісний, акмеологічний, аксіологічний, гуманістично-ціннісний, особистісно-орієнтований, генетико-моделювальний, суб'єктний, суб'єктно-вчинковий, ймовірнісний, сенергетичний, суб'єктно-діяльнісний, екофасилітативний, транскультуральний). Імпонує, що в якості базового для даного дослідження було запропоновано транскультуральний підхід як такий, що, на наш погляд, найбільш відповідає потребам учителів.

Перший розділ дисертації «Теоретико-методологічні основи дослідження проблеми особистісного саморозвитку вчителя та його активізації в умовах неформальної освіти» присвячений висвітленню основних підходів до дослідження проблеми особистісного саморозвитку вчителів, визначенню структури досліджуваного явища, обґрунтуванню проблеми особистісного саморозвитку вчителів у процесі підвищення кваліфікації, в умовах неформальної освіти.

На цьому підґрунті дисертантка розкриває особливості педагогічної праці, зміст, складові, критерії та рівні особистісного саморозвитку вчителів.

Особливо цінним у межах даного розділу, на нашу думку, є аналіз низки проблем особистісного саморозвитку вчителів в умовах післядипломної освіти.

У другому розділі «Емпіричне дослідження особливостей особистісного саморозвитку вчителя» авторка на основі результатів емпіричного дослідження подає результати аналізу особистісного саморозвитку вчителів.

Як позитивний факт слід зазначити, що дисертантка не обмежилась аналізом досліджуваного феномену в цілому, а представила широку палітру особливостей його розвитку залежно від гендерно-вікових та організаційно-професійних особливостей досліджуваних учителів.

Заслуговує на увагу серйозна робота, що була проведена дисертанткою щодо узагальнення результатів констатувальної частини емпіричного дослідження з обґрунтованим використанням математично-статичних методів, що дозволили побудувати чітку картину актуального стану досліджуваної проблеми, що свідчить про недостатній рівень як складових, так і рівень особистісного саморозвитку вчителів у цілому і, як наслідок, доцільність організації спеціального психологічного навчання, спрямованого на активізацію зазначеного феномена.

У третьому розділі «Психологічна програма активізації особистісного саморозвитку вчителя в умовах неформальної освіти» авторка дисертації представляє результати розробки й апробації програми активізації

особистісного саморозвитку вчителів. Ураховуючи результати констатувального етапу дослідження, було обґрунтовано ряд принципів і психологічних умов, які сприяють активізації особистісного саморозвитку вчителів. Привертають також увагу форми і методи реалізації програми, тренінгові вправи.

Висновки загалом свідчать про реалізацію поставлених завдань та досягнення мети дисертаційного дослідження.

В авторефераті дисертації логічно і послідовно відображено основний зміст дисертаційного дослідження. Опубліковані праці автора висвітлюють основні положення дисертації. Привертає увагу широка апробація результатів на Міжнародних і Всеукраїнських конференціях протягом усіх років підготовки дисертаційної роботи.

У цілому оцінюючи позитивно дисертаційне дослідження Л. В. Шикер, разом із тим слід висловити певні зауваження і побажання:

1. У сучасному інформаційному суспільстві інтенсивність впливу на людину Інтернету, соціальних мереж стрімко посилюється. Психологічний аналіз новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, механізмів їх використання у конструктивний спосіб, у тому числі, для активізації особистісного саморозвитку вчителів в умовах неформальної освіти є важливим завданням психолого-педагогічної науки. На наш погляд, дослідження Л. В. Шикер значно виграло б, якби в ньому було розглянуто можливості застосування цифрових технологій у процесі активізації особистісного саморозвитку вчителів.

2. В описі результатів експериментальної роботи не вистачає аналізу труднощів, які виникали у процесі реалізації експерименту, визначення нових складних явищ і процесів, які є актуальними у процесі активізації особистісного саморозвитку вчителів.

3. Презентовані в дисертації принципи та умови, що забезпечують процес активізації особистісного саморозвитку вчителів у формульованому експерименті, потребують, на наш погляд, детальнішого пояснення.

4. Експериментальна частина дослідження є системною, оригінальною та доволі клопіткою у відтворенні, оскільки потребує впровадження різних форм, методів, технік із урахуванням різних типів учителів за розвитком особистісних актуальних здібностей. Отримані результати є актуальними для сучасної освітньої ситуації в закладах неформальної освіти, у той же час варто було б скласти окремі рекомендації для тренерів із питань роботи з кожним із визначених типів вчителів.

Висловлені зауваження і побажання мають дискусійний характер і загалом не впливають на позитивну оцінку роботи.

Відзначаємо, що дисертаційна робота Л. В. Шикер являє собою завершену наукову працю, яка характеризується науковою новизною, має теоретичне і практичне значення. Автореферат та публікації авторки в цілому відповідають змісту дисертації.

Таким чином, є всі підстави стверджувати, що дисертація Шикер Лариси Василівни «Психологічні особливості активізації особистісного саморозвитку вчителів в умовах неформальної освіти» задовольняє вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 зі змінами і доповненнями згідно Постановами Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р. та за № 1159 від 30.12.2015 р., а її авторка заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата психологічних наук зі спеціальності 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник
лабораторії психології особистості
імені П. Р. Чамати Інституту психології
імені Г. С. Костюка НАПН України
Н. Д. Володарська

